

SUPPLEMENT

THE ארבעה פרשיות OF THE פיוטים

פרשת שקלים is the first of the ארבעה פרשיות that precede פסח. In many synagogues, פרשת שקלים is the first שבת since the ימים נוראים in which the congregation recites פיוטים during the תפילות. In the case of the ארבעה פרשיות, the פיוטים serve the purpose of reminding the congregation of the theme of each of the ארבע פרשיות. The recitation of the פיוטים and the recitation of the special מפטיר and הפטרה are what mark the uniqueness of the שבת.

It is one of your editor's goal to stimulate interest in studying פיוטים. The פיוטים are unique in that they represent the personal expression of one individual. That individual authored his liturgical poems in the hope that his words would raise the spiritual level of the prayer service. The author chose his words carefully and adapted many of the words from the מדרש, the גמרא and the תנ"ך.

Let us begin by understanding why the sections of פיוטים open with the paragraph that begins: מסוד חכמים ונבונים:

מסוד חכמים ונבונים-טעם ההקדמה הזאת לפני הפיוטים בשמונה עשרה ראה בשאלות ותשובות חות יאיר (סימן רלח') שהיא כעין נטילת רשות. ובמהזור כל בו כתוב משום דאמר רבי יהודה (ברכות לד', א') לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות, ולא בשלש אחרונות, אלא באמצעות. ונחלקו חכמי הגאונים אם מותר להפסיק באמצע השלשה הראשונות באמירת קרובות ופיוטים, והרבה גאונים התירו שהרי הפייטנים הראשונים היו חכמים גדולים ופייטו קרובות לאמרם בתוך התפלה, ודברי רבי יהודה קים להו דרק לצרכי יחיד נאמרו אבל צרכי ציבור שרי. וכדי להפסיק דעתם של הציבור שלא יתלוננו על השליח ציבור שמרשה לעצמו להפסיק באמצע התפלה באמירת הפיוטים, הוא מתנצל לפניהם שלא מודעת עצמו הוא עושה, אלא "מסוד חכמים ונבונים" שהם ברוב חכמתם סדו לומר כך.

In the opening פיוט in פיוט הש"ץ הזרת the author borrows the words: במספר במשקל from a מדרש:

אז מאז זמות בכל פועל, במספר במשקל כל לך להעל

במדבר רבה (וילנא) פרשה ב-ד"א והיה מספר בני ישראל ר' אבין הלוי ב"ר פתח (עזרא ח) במספר ובמשקל לכל וגו' א"ר אבין כל הדברים יש להם מדה. המים יש להם מדה שנאמר

(ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים. והשמים יש להם מדה שנאמר (שם /ישעיהו מ') ושמים בזרת תכן. והעפר יש לו מדה שנאמר (שם /ישעיהו מ') וכל בשליש עפר הארץ. וההרים יש להם מדה שנאמר (שם /ישעיהו מ') ושקל בפלס הרים. והגבעות יש להם מדה שנאמר (שם /ישעיהו מ') וגבעות במאזנים. כל הדברים יש להם מדה שנאמר במספר ובמשקל לכל. ומי שאין לו לא מספר ולא מדה אלו ישראל שאין להם מספר ומדה שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול הים מה חול הים.

The second line has a reference to **משה רבינו** taken from a פסוק in חומש:

גדת בכנ למשוי ממי שעל – הגדת למשה שנמשך מן המים שנמדדו בכפות רגליו של הקב"ה; שמות, ב', י' – ויגדל היקלד ותבאהו לכת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר פי מן המים משייתהו:

Other lines contain words that are borrowed from תנ"ך:

חל בעדם חבר והצרי תעל – עד שבא משה והתפלל בעדם כמו שנאמר: **ויחל משה**. ונקרא שם על שם שחיבר את ישראל לאביהם בשמים. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג' עמוד א' – רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים אמר הכי: כל דבריך אחד הם, ואנו יודעין לדורשן. (דברי הימים א', ד') ואשתו היהדיה ילדה את ירד אבי גדור ואת **חבר** אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד. אמאי קרי לה יהדיה – על שום שכפרה בעבודה זרה, דכתיב (שמות ב') ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, ואמר רבי יוחנן: שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה. ילדה? והא רבויי רביתה! – לומר לך שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ירד – זה משה, ולמה נקרא שמו ירד – שירד להם לישראל מן בימיו. גדור – שגדר פרצותיהן של ישראל, חבר – שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים.

טורה משאם הגד לו שאת – ומאהבתו יתברך שמו לישראל אמר למשה שישא טרהם ומשאם. **ישרם להליץ תלוי ראש לשאת** – ולהיות עליהם מליץ יושר – וכן נהג משה בעת שחטאו בעבודה זרה ונתחייבו תליה המליץ משה לפני הקב"ה ואמר הלא אפשר הוא שגזירתך קיימת ובניך קיימים, אמרת להשמידם, זהו נשיאת ראש לתליה, הפוך נא הלשון לטובה לרומם. וזה הכתוב הגזירה של תלוי ראש הפכו משה לשאת לגדלם ולנשאם.

The theme of the first paragraph of the second פיוט: G-d reins in the wind and rain so as not to harm mankind; mankind gives a half shekel as a redemption in a manner that does not cause injury to mankind. The words are also borrowed from תנ"ך:

להבין את התפלה

מעתיק פלוסים צר ובורא רוח

Who lifts up mountains and limits the winds that He creates

מעתיק – איוב פרק ט' פסוק ה' – המעתיק הרים ולא ידעו אשר הפכם באפו:

פלוסים – ישעיהו פרק מ' פסוק יב' – מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וכל בשלש עפר הארץ ושקל בפלם הרים וגבעות במאזנים:

צר ובורא רוח – ויקרא רבה (וילנא) פרשה טו – אמר רבי יהושע ברבי חנינא בשעה שהרוח יוצאת מלפני הקב"ה משברו בהרים ומרשלו בגבעות ואומר לו הוי זהיר שלא תזיק לבריותי שנא' (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי בשביל נשמות שאני עשיתי.

The second paragraph focuses on **המן** and how the זכות of the **השקל** saved them from **המן**'s decree:

שריג זד שעיר טרם עמד

Before a branch (**המן**) that sprouted from the seed of **עשו** could do his damage

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק א דף ע טור ד /ה"ה–רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישרי אמ' מוטב שיקדים כספן של בני לכספו של אותו הרשע לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים.

פרשה זאת להנות בקץ זה

After the destruction of the **בית המקדש**, the reading of **שקלים** became a substitute for the giving of the **שקלים**.

צוה צור לציר כן תת מתן זה

G-d (**צור**) commanded **משה** (**ציר**) to give the **השקל** as a **כפרה** for the **מעשה העגל**.

Editor's Note: These are just a few examples of the work that went into composing these **פיוטים**.

*The explanations provided in this supplement were adapted from the **רון ושבה** annotated by Aharon Levy*